

IN NOMINE JESU!
DISSERTATIO PHILOSOPHICA,
DELINEANS
ARCHELOGIAM
PHYSICAM,

QVAM
DIVINA FAVENTE GRATIA!
CONSENTIENTE AMPLISSIMA FACULTATE PHILOSOPHICA,
IN REGIA ET ILLUSTRI ACADEMIA ABOENSI;

SUB PRÆSIDIO,

AMPLISSIMI VIRI,

Dn. M. SIMONIS *E. A. S. D.*
LOG. ET METAPH. PROFESSORIS CELEBERRIMI,
PRÆCEPTORIS ET PROMOTORIS SUI ÆTER-
NUM DEVENERANDI;

PRO GRADU MAGISTERII,

EJUSQUE PRIVILEGIIS ET HONORIBUS OBTINENDIS, PLACIDÆ
BONORUM CENSURÆ, MODESTE SUBMITTIT

CAROLUS N. *G. H. K.*

WEXIONENSIS, S. R. M. ALUMNUS.

AD DIEM XXVIII. JUNII, ANNI M. DC. XC.

IN AUDITORIO MAXIMO, HORIS AB OCTAVA
ANTE MERIDIANIS.

IMPR. APUD JOHANNEM WALLIUM, REGIE UNIV. TYPOGR.

Maximi Dei, Vir Magne
Eminentia gravissime, gravitate Eminentissime,
Dn. Mag. SAMUEL WIRÆNI,

Mecenæs Maxime
& Solidæ doctrinæ solidum ornamentum,
Soli, Cœli Ecclesiæ quæ delectamentum;
Quod Eruditionis fulcro, pietatis basi ac fundamento Christo,
innititur, Ego igitur,
Mediis destitutus, pedibus ruis advolutus,
Beneficentia fores pulso, precibus submissis contendō;
Quemadmodum Sol magnus, magni mundi oculus,
lucem, quam habet, non occulit,
sed in hæc inferiora diffundit,
Ita Stella vestræ, suos in me radios spargat,
& aura vestræ benevolentia,
meam adflet indigentiam
ut patris est, paterne respiciat
paupertatis telo pressum, ejusque onere défessum;
quæ fortunæ incommoda studiosos haud paucos,
urgent tangunt, angunt & frangunt,
hostes tales, habemus numero plurimos,
vi & robore fortissimos, audaciaq; insignes.
quapropter

Devota animi subjectione, pietatis pignus, mentis munus,
ingenii Specimen, quamvis leve atque breve, offero;
licet impolitum, flosculis destitutum,
vestro nomini inscribo:

Ego vero
quamdiu in hac porta eternitatis stetero,
& animam corporeis ligatam vinculis,
ad incomparabilis vitæ usuram transmittetere parávero,
Reverendissimo in Christo Patri ac Domino benignissimo
quævis felicia, quævis fausta spirans precabor
Tua Reverendissima amplitudinis

humilimus cultor
CAROLUS N. HELL.

Ab eo tempore, quo cœpit animus ardere literarum studio,
Vestra in me beneficentia in memoria hœsit,
Vestra fama semper mansura, mansit,
& nunquam interitura floruit,
ARCHIPRÆPOSITÆ Amplissime,

DN: Mag. ENEVALDE WIDBECHI,
ut Wexioniae, loci mei natalis, pastor dignissime,
ita discipuli & auditoris mecenæs certissime,
Consistorii ADSESSOR senior gravissime,
ut &
Sacrarum literarum interpres

DN: Mag. JOHANNES COLLIANDER,
Consistorii Adsestor, Gymnasi Lector, Ecclesiastum Pastor,
gravissime, laudatissime, fidelissime,

Vos igitur

Pastores naviculae Christi, fluctibus procellosis agitatæ
Et domus Domini, super petram ædificatae,
verbo vivo, semper viventis Dei,
Pietatem labantem corrigentes, & vitiorum licentiam compescientes,

Qui colitis

pietatem, nos Deo, Deum nobis occulto nexu religantem:

Discipulum vestrum

Venia atque testimonio vestro, ante septennium munitum,
reducem sublevate, promovete.

Vos igitur Reliqui, consistorii ADSESSORES,
Gymnasi LECTORES singuli, Promotores optimi,
qui estis

veræ sapientiae lumina, veræ eloquentiae flumina

albo æternitatis inscripta,

vobis facilia mihiique utilia

hominibus grata, Deoque accepta
facite &

præceptorum vestigia, premere conantem,
ingenue tamen, ingenii tenuitatem fatentem,
adjuvare.

C. H.

Pl. Reverend, Clarissimis & Doctissimis VIRIS,

DN. M. PETRO HÖÖF/ Præposito & Pastori
in Alzeda meritissimo, ut Nutritio non ita pridem libera-
lissimo, ita Mecænati & Promotori certissimo.

DN. M. SVENONI HÖÖF/ Ecclesiarum,
quæ Deo in Nöbbele & Torsåhs colliguntur, Pastori vi-
gilantissimo, fautori & fratri germana sinceritate adamam-
do & honorando.

DN. SVENONI NEDALINO, Pastori in Öven-
nebergæ meritissimo, fautori sincerè colendo.

DN. MAGNO FROSTMAN/ In Carlshambn
verbi Divini Ministro vigilantissimo, fautori & benefactori
honorando.

DN. SVENONI WEXIONIO, Civitatis Wexio-
nensis verbi Divini Ministro fidelissimo, Fautori & amico
adamando:

SALUTEM ET PROSPERITATEM
PRECATUR!

CAROLUS N. HÖÖF/
Auctor & Refp.

Ad Virum Pereximunt
Virtute Rerumque Omnipotens Scientia,
Dn. CAROLUM Ḧ Ḫ Ḯ Wexionia Smoland.
Philosophiae sanæ Candidatum, pro honoribus Ma-
gisterii disputaturum, Amicum & Conterrane-
um perdilectum,
Σύγχαρη.

Quantum principio debeat ordinis
Electi series, quantaq; luminis
In densis tenebris gratia prodigi;
Magnetis ratio qvanta sit in vago
Atque alto pelago, notius omnibus
Lippis, quam inficias ire vel audeat
Inflatus sciolus, sylvicola aut pecus
Pascens opilio, nescius omnium.
Hæc scrutare vigil, prævia ut ordinis,
Hæki, notitiae corporum, ita ortuum
Naturæ variæ mixtilis undique,
Qværens principiis denique proprias
Naturas physicis, ordine singulas.
Tantis ergo tuis gratulor ausibus,
Optans promeritis prospera honoribus,
Et faustos Zephyros ominor entheis
Cœptis, sive Scholæ denique serviant,
Christi sive gregem promoveant simul,
Plantandoq; fidem dogmate cœlico,
Hinc vitæque piæ jugiter orbitam !

L. M. scripsit
PETRUS LAURBECHIUS,
SS. Th. D. & Prof. Ordinarius.

Peregrinio senioris Philosophiae Candidato

DOMINA CAROLO DOCESRE

Pro honoribus Magisterii pro more suo solerter in
materia nobili differenti, amico suo singulariter dilecto:

Euge decus Charitum, flos illibate Minervae

Ausibus egregiis nomina clara parans!

Hööki noster amor, quas jam labentibus annis
Emensus curas, premia digna cape.

Et pietas, sincera fides, industria grandis,

Vita modesta eadem sat meruere scio.

Perge bonis avibus sic inclarescere Aboæ

In Patrium ut redeas stella corusca solum!

Hec pauca subito quidem sed gratulabundus adjecit

JOH. FLACHSENIUS.

IN VIRUM JUVENEM

Politioris laude & Optimarum Virtutum cultura commendatissimum

DOMINA CAROLUM DOCESRE

Senioris Philosophiae Candidatum solerissimum, Amicum & Com-
militem impensè dilectum, de Principiis Corporis Naturalis
viriliter differentem:

Ingens est bruis Nature, Inscitia, probrum &
Dedecus adnatum; cen Philo testis ait.

Ast doërina ornamentum quod qvilibet arder,
Æstimat & magni, qui cupit esse probus,

Tingere non, faciem, vario splendore colorum;

Verum animum studiis excoluisse juvat.

Hæcce simul tacitus vigili sub mente movebas
HOEKI, nostratis portio chara chori.

Ti cordi fuerant doctarum sacra fororum,

Qvamvis pauperies urserit tere diu.

Qui Deus, has vires sufficerat, aligeat, idem!

Dextro succedant alite cœpta tua!

L. Mys. perscripti licet valde occupatus

SIMON EPIPO

Met. & Log. Prof. Ord.

PRÆFATIO

Neminem, arduum doctrinæ & sapientiæ callem decurrens, & totis industriæ viribus, in studia sua incumbentem latet: quod opes, quod honores, veniant, abeant, crescent, decrescant: & cum hæc affluerint tibi, tanquam æternum mansura, refluent. Sola solida sapientia, sapientem in solo manentem manet; quapropter studiis immorari, non immori debemus. Negotia hæc, licet sint honesta, attamen molesta; quippe Sacra Scriptura, sic depingit miserandam miserorum hominum misericordiam, quam omnibus fere horis affliguntur; ut Sapientissimus loquitur Salomon: hominem manè surgentem, cura futuræ dici, metidie operi suo intentum, labor & molestia, premunt conficiunt anxiūque reddunt. Hæc fortunæ incommoda, licet multos premant, pressos tamen non opprimunt; est igitur multorum bona indeoles, instar ignis cineribus testi, qui quidem assurgere semper conatur; sed ob molem impositam paullum retardatur. Virtute Duce, fortuna comite, spinosam difficultatem, inter tribulos latentem, diligentes producere satagunt: nam illorum animos, hac molestia tanquam face inflammatos, tanquam stimulo agitatos, cupidus haud invadit minima, difficultia tentandi, tentata difficultate, quidquid adversi obvenerit sustinendi & tolerandi. Indolis magna, magnum signum, animum in adversis non despondere, loquitur Florus; sed eo magis cupidine virtutis accendi, quo quis pluribus fortunæ incommodis jaellatur. Sed cum mentis nostræ acies devolvatur, ad rimanda naturæ admiranda, cuius Majestas magni est æstimanda, cum sit maxima. In singulis rebus appetit cunctarum essentiarum mira veritas, variarumque operationum ab essentiis prodeuntium vera varietas. Si Cœlum inspiciamus, deprehendimus aureum solis fulgorem, argenteum lunæ splendorem, reliquorumque siderum lacteum nitorem. Si solum iterum respiciamus, oculis sese offerunt nostris contemplanda, nemorum germina, herbarum ornamenta, aliarumque rerum delectamenta. Si salum intueamur, natant ibi cetorum agmina, & magna cum minoribus, & maxima cum minimis repunt animalia. In summa, hominibus lucent sidera, famulantur astra, inserviunt omnia naturæ opera, tam in superiori mundi machina locata, quam in inferiori fundata. In spatiofissimum igitur hoc suum amphitheatrum hominem mundi Epitomen, ac reliquorum animantium Dominum, introduxit Stator universi, ut supera, media, infera perlustraret, & oculis subjecta suis, altiori mentis acie perpen-

deret. Eleganter itaq; dicit Eloquentiae parens: constituit Deus hominem, non tantum ut incolam & habitatorem; sed etiam rerum superarum spectatorem. Hoc penitus expendentes, operam impendunt, & mentis scrutinio perpendunt, pulcritudinem rerum, sui amorem incredibilem, animis eorum ingenerantium, & ad sapientiae recessus interiores invitantum. In transitu non capitur doctrina, nec animo vagabundo, aut manu levi, rerum naturalium, earundemq; principiorum acquiritur cognitio; nam interiori clauditur sacrario, nec promiscue omnibus patet: quippe haec sapientiae divine lex est, mortalibus nihil sine magno vendere labore: horridis semper spinis armantur rose, ut qui easdem decerpunt, sentiant, s^ep^e dolorem: amygdala duris teguntur putaminibus: ita dira & dura sentiunt musis addicti. Multum laboris nobis est, in sententiarum nobis contrariarum perceptione, quarum defensores, toties falsum dicentes, quoties nobis contrarium proferentes mittimus. Nos enim innixi rationibus atq; autoritatibus virorum eminenter insignium & insigniter eminentium; duo principia interna, totidemq; externa agnoscimus, agnitaque defendimus; hisce defensis, spuria utpote materiam primam & privationem rejicimus, & haec singula aequis & quorum judiciis committimus. Nullus hominum, credo, tam stupido erit ingenio, cui non sit ingenitum, principia rerum naturalium, nec non scientiarum reliquarum sciendi desiderium. Horum cognitio, studiose est necessaria, diligentibus Jucunda; unde corpora singula, tam simplicia quam mista, otium habent suum. Candide Lector, prot^{ro}candore, haec levia & brevia, candide interpreteris oro. Nam ipsi mihi, non fuit semper copia mei, quia me totum alia s^ep^e negotia, haud inutilia possidebant. Ut sequerer motrem multorum, multa chartae committendi non defuit voluntas, sed vetuit paupertas. Si vanæ & inanis sapientiae opinione turgentes, alia delectant, sciant singulos honos, totis virtibus in suum decus nitit: Nam unius tantum rei, sese ita non mancipant, ut cætera minime negligenda negligent. Dentur licet, qui ingenii gloriâ plurimis antecellunt, famam tamen ingenii, varias ob causas, s^ep^e superat admiratio. Reliquos bona spei capaces, nec otium abstraxit, nec voluptas avocavit, nec somnus retardavit. Omnia tamen est, inter cætera mortalitatis incommoda, caliginem mentium, mentis lance ponderare, quæ tam magna est, ut lachrymis sit major: adeo ut non tam proverbii, quam veri verbii obtineat illud: tantum nescimus, quantum scimus. Tuum igitur est B. L. mihi brevitatis simplicis amanti, ignoroscere, & communem intellectus humani cœcitatem agnoscere.

Vadum aquarum, axis vestigia fallentibus impeditum, transgressuro; ante introitum, de felici transitu deliberandum est: ne hisce lubricis insistens, gurgitibus hauriatur; id ipsum ego, Examini bonorum subjecturus, principia corporis naturalis, objectionum tricis exposita, & philosophorum diversa censentium sententiis obfuscata, mente voluto. Animum insipientis, tot sententiarum diversitatem, haud parva subit admiratio; quod plurimorum patrocinis, defendantur falsitas, paucorum veritas. Mihi vero, qui veritatis innitor fulcro, transitum patere, Divina adfulgente gratia, nullus dubito. Ne vero varia principii definitio & acceptio, aciem intentionis abrumpant, nonnulla ex Metaphysica, quae faciunt ad meliorem hujus rei cognitionem, veniunt prælibanda. Missa Etymologia, nulli non nota, Definitionem principii in genere, ab Aristotele lib. 4. Metaph: cap. 1. datam, pono, positam tamen meo proposito inadæquatam agnosco. Principium est illud primum, unde aliquid est, aut fit aut cognoscitur. Vel ut Fromm: principium est unde, aliquid procedit quoque modo. Natura hæc communis principiorum in Metaphysica explicatur, indeq; ad alias disciplinas particulares transfertur. Secundum Scharfum principia scientiarum hoc modo definiuntur: Principia sunt, quæ in illa disciplina, in qua proponuntur, non habent causam, quæ prior illis sit, sed ipsa reliquorum omnium causæ existunt. Scilicet sunt illa prima, ex quibus cætera, quæ ad illam scientiam pertinent, per se dependent. Peculiare in physica est, quod ejus subjectum habeat principia. Alias quidem ad naturam subjecti scientifici, præcisè non requiritur, ut ipsum habeat principia essendi, sed affectiones habebunt principia, per quæ, ipsæ de subjecto demonstrari debent. Ad doctrinam essentia-

lēm cuiuslibet scientiæ, non spectant causæ subjecti. Metaphysica & Pneumatica, causas proprie sic dictas non habent. Neminem tamen latet, omnium rerum naturalium causas dari, easq; in parte generali physices considerari.

THESES II.

Mei iam non erit instituti, in existentiam principiorum laboriosè inquirere, illamq; multis rationum momentis evincere, nam eam velut certissimam, à multis evictam, ab omnibus concessā præsuppono. Docet enim ratio, observant sensus, confirmat experientia, Divinum Architectum, sapienter ordinasse; ut alternis legibus, generatio corruptionem, & corruptionem nova exciperet: generatio: nam communis est conditio rerum sublunarium, variis mutationibus subjectarum, ut crescant, decrescant, nascantur, denascantur, harum enim rerum nihil diuturnum, nihil perpetuum, & nihil deniq; quod tam firmo fundamento innititur; quod tractu seculorum non corruptitur & in sua principia non resolvitur. Ita igitur rationum fundamenta, causas internas seu principia interna adstruentia, sumenda sunt, à compositione rerum naturalium, & ab earundem resolutione; exempta enim à corporibus naturalibus, unā harum causarum internarum, nulla per vestigatione mentis, licet acutissimæ & perspicacissimæ, ratio aliqua, quā corpora naturalia componuntur, excogitari neve inveniri potest. Causas etiam agnoscunt & principia haud respnuunt corpora simplicia, simplicem formam materiamq; habentia. Nihil fit sine causa. Nobis licet opponere possint, cœlum & terram non esse facta ex illis principiis: nam cœlum & terra, juxta historiam sacram creata sunt, & per consequens aliqua corpora non sunt facta ex illis principiis: verum majoris proposicio negatur, nec probatio quidquam efficit: nam ex quibus, aliquid constat, quantum ad substantiam suam, ex iis quoque factum est, quantum ad substantiam suam. Implicat constare, ex

re ex materia & forma, & non esse factum ex materia & forma. vid. Zeizold: Nihil legitur turpius Philosopho, quam dicere: quidpiam sine causis generari: quia si aliquid fieret a seipso, esset aliquid, & non esset: esset cum produceret, nō esset cum producetur. Præterea esset seipso prius & posterius: prius tanquam causa, posterius tanquam effectus: esset denique simul dependens & & non dependens, quæ singula sunt absurdā, & primo cognoscendi principio contraria. Ne quis hic loci turbetur, ob demonstrationem horum principiorum, cum alias per principia, demonstratio fieri soleat, Logicam consulat, quæ demonstrationem duplicem, unam à posteriori, alteram à priori tradit. Alia quidem est, quâ demonstratur res, quod sit; & alia quâ demonstratur propter quod sit: priori demonstratione etiam principia ipsa scientiæ demonstrari possunt, cum ex effectu procedat, itaq; quod re ipsa prius est, per id quod est posterius cognoscitur. At posteriori demonstratione, nullo modo principia in scientiis demonstrari, & conclusiones in iisdem fieri possunt, cum id, ex quo hæc demonstratio procedat; eo, quod demonstratur, re ipsa prius esse debeat, quippe in qua effectus, ex causa arguitur, quod in principiorum demonstratione usu venire nequit: principiis enim quicquam prius esse in ulla scien-
tia, cuius sunt principia contradictionem implicare videtur.

THESES III.

Vix ullum in physica argumentum, tot tantisq; tamq; acri-
bus autorum velitationibus exagitatum, tanta opinionum
varietate disceptum invenitur: nam omnes omnium fertim
temporum physici, in hisce ponendis & afferendis principiis,
in sententiarum divortia abiverunt. In tanta igitur opinio-
num varietate, & Excellentissimorum virorum pugna, si ve-
ritatem invenire velim, autoritate hominum seposita, metho-
do hac, rem pertractabo. Vox principii, non sumitur emi-
nenter absque principiato & dependentia, ratione simplicis.

originis in eadem essentia: qua analogica eminentia, DeusPater salutatur principium filii, & filius (principium de principio) Calov: p. 469. nec intelligo principia prima cognoscendi theoretica, quæ sunt axiomata communissima & per se notissima, è quibus omnis cognitio, quæ per naturam haberi potest dependet. Nec intellecta volo principia practica, quæ in Noologia in actu signato; in Ethica in actu exercito pertractantur. Tribuitur deinde vox principii rebus simplicibus, quæ vel ordine naturæ præcedunt, vel ex instituto hominum priores sunt, vel etiam ob dignitatem aliis rebus præferuntur. Sic aurora principium diei appellatur: exordium orationis principium est: caput & principium civitatis consul est. Neque sermo est de principiis specialissimis, immediate species mundi constituentibus, quorum tot sunt constituenda, quot sunt species constitutæ; ut alia hominis sunt principia, alia canis, alia leonis, diversa enim principiata diversa arguunt principia. Neq; de principiis mediis, utpote principiis chymicis, quæ media dicuntur non per participationem sed negationem. Sed per principia intelliguntur materia & forma, non tamen excluduntur efficiens & finis, cum hæ sint causæ externæ, illæ vero internæ, partes essentiales, & principia essentiam conjunctim constituentia; nam si harum altera absit, abest ipsa essentia; hominem non constituit sola anima hominis, nec solum corpus. Prima & generalissima vocantur, quia in Physica illis priora non dantur. Hæc enim non componuntur ex aliis principiis prioribus, isto enim pacto, ipsa non essent principia prima physica. Repugnat enim principiis primis, dari priora, essent enim prima, & non essent prima. Si hæc principia prima essent vel ex se invicem vel ex aliis principiis, non essent principia rerum naturalium, sed res ipsæ naturales, ipsa composita.

Hisce prælibatis, Lex methodi, mei admonet officii, ut
 quæstionem quod sint, excipiat quæstio quid sunt principia.
 Imprimis tamen ut assertio firmiori stet talo, ponenda & reji-
 cienda est principiorum definitio falsa, ut dispersis falsarum
 rationum, veræ experientiæ, & recto rationis dictamini con-
 tradicentium objectionibus, ponatur vera. Autoritatem Ari-
 stotelis, pro immoto fundamento habentes, hanc tradunt de-
 finitionem. Principia sunt, quæ neque ex aliis sunt, neçq; ex
 se invicem, sed ex quibus omnia. Quæ Definitio cum plus
 obscuritatis, quam veritatis in se continere videatur, & magis
 occasionem dubia movendi, quam ansam solvendi præbeat:
 quapropter Ego neq; autoritatibus permotus, nec vana præ-
 sumptione ductus, sed veritatis indagandæ cupidine accensus,
 hanc definitionem ambiguo fundamento superstructam,
 non amplector. Nam multum definitiones, ad ingenii
 exercitia, multum ad erudita colloquia, multum ad scientias
 & ad ipsa scientiarum principia prima conferunt. Cum remo-
 vetur aliquid, essentia non ponitur, nec posita explicatur, ni-
 hil enim positivi(in duabus prioribus conditionibus, non esse
 ex aliis; non esse ex se invicem) continetur: quid quæsto posi-
 tivi in duobus prioribus respectibus? non dantur priora illa,
 ergo nec respectum ad ea habent principia prima, nec ad es-
 sentiam horum, respectus is facit. neque enim hoc, essen-
 tiale quid sapit, cum non sint ex se invicem. Principium respi-
 cit suum principiatum, quod hic solum corpus naturale est.
 Ultima ergo conditio sufficeret, quatenus principia sunt, cor-
 pora ex iis sunt: quatenus prima, omnia corpora ex iis sunt.

THESES V.

Qvanta omnium sit placitorum diversitas, quanta opinionum
 confusio; certè Oceanum ipsum, tot æstus vix volvere,
 fermè arbitror, quot sententias diversas, mentibus volvunt au-
 tores

tores diversi. A seclæ Aristotelis, dum Magistrum defendunt, & scripta ejus ab errore vindicare contendunt; in gra-
viores labuntur, hoc ergo pacto propagantur errores, dum i-
psa veritas non attenditur, sed nocentissimum illud *avōs ēphæ*
loco veritatis asseritur. Nullo non tempore mirum in mo-
dum, ingenia multorum fatigavit diversitas sententiarum, &
autorum, diversas sententias foventium: Sic in allatæ definitio-
nis explicatione, ut varii interpretes, ita variorum variæ re-
periuntur interpretationes, ubi singuli, singulos ferme fovent
errores, & ut sententiæ semel conceptæ, speciemque veri aliquo
modo habenti, patrocinium adferre queant, multa fingunt,
& ficta, magna verborum pompa depingunt, & cuncta præ-
ter sua, correctione digna, corrigere vel planè everttere conan-
tur. In explicandis definitionibus Aristotelis, operam magni
laboris, sed parvi valoris impendunt. Qvorum in numero
primas tenent Connimbricenses, qui errorum suorum late-
bras, in principiorum definitione qværunt. Cum hic sit Rhod-
us, imo nodus, nihil intentatum relinqvunt, ne quid pereat
ineptiarum: nam in hujus explicatione, licet multa sint specio-
fa, plura tamen latent falsa, & non pauca apparent ambigua:
nam principii voce materiam, formam & privationem: cau-
ſæ vero, efficientem & finem venire volunt. Sed hæc vana
est, & inutilis subtilitas, dicit Clariss. Sperl: cur autem mate-
ria & forma, causæ nomen non inerentur? vel finis aut effici-
ens principii? ista enim constituunt corpus & ponunt in esse,
hæc vero, si causæ, omnino sunt & principia, effectu, in cau-
fandi ratione priora; nam omnis causa principium est. For-
ma secundum hujus Definitionis defensores ex materia & pri-
vatione fit. Licet non concedant, unum principium ex altero
esse, per transmutationem vel per constitutionem sed saltem
per reductionem, & tanquam ex termino à quo. Ego tamen
veram, sententiam, veritatis centro proximam, rationi-
bus

proximam, rationibus sequentibus firmare conabor. Ne autoritas Philosophorum contrariam sententiam foventium, & rationibus haud paucis, falsam defendantium, impedimento sit. Quo modo ex principiis sunt omnia, eo modo principia non sunt ex se invicem, sed ex principiis sunt omnia, partim constitutive, partim terminative, ergo eo modo principia non sunt ex se invicem. Bona igitur non est definitio, nam per eos, ut pote Mendozæ assertas, in definitione principiorum comprehenditur terminus à quo, ex quo termino à quo, unum principium per illos fit, unum igitur principium, fit ex alio principio, quod absurdum.

THESES VI.

Quamvis producere possem plura, hanc sententiam confirmantia, iisdem tamen alii loco & tempori reservandis abstineo. Ne tamen fiam æger rerum à me motarum: nam hoc tempore viris doctis studiisq; incitatissimo, meum adflat animum terror haud vilis. Ne incendia excitata & deinde parum fideliter extincta, majori flamma reviviscant, unum adversariis sisto argumentum, ne me castris exuant totis: quorum assertio, non saltem ex quodam principio primo, facit principiatum, sed & seipsum evertit, ea pro vera habenda non est, hæc adversariorum assertio talis est, E. Dicunt enim tria ad generationem reqviri, quæ nihil aliud sunt, quam progressio à privatione formæ, in materia, ad novam formam acquirendam necessaria; qvodlibet tamen peculiari ratione, forma nimirum ut terminus ad quem, privatio ut terminus à quo, materia ut subjectum mutationis.

THESES VII.

Non parum absurditatis, sapit dogma illorum Philosophorum, privationem principiis rerum naturalium annumerantium; cum & rectæ rationis dictamen doceat, nec non Philosophorum dexterè philosophantium consensus favat,

deat, eadem è numerò principiorum excludendam esse. Qvæ privatio, quam vocant formæ absentiam, cum naturali potentia ad illam, cum nihil aliud sit, quam vanorum cerebellorum fœtus, rejicienda venit. Principiis corporis naturalis, dum annumerant, propria vineta cædunt; nam fatentur ipsi, privationem esse principium corporum, non incorruptibilium sed generabilium. Hæc igitur eorum assertio, veritatem sibi repugnantem habet: nam non est principium commune, qua propter locum non invenit in parte generali, nec principium proprium, male igitur, de ea ageretur in parte speciali; ad eam igitur Physicæ partem redigenda est, quæ nec generalis, nec specialis audit, hæc cum non detur, meritò proscribatur. Unde infero, quidquid non est corporis naturalis principium, illud ex parte generali rejiciendum est, subsume nunc de privatione. Majoris veritatem inviti deprehendent, minorem tanquam propriam agnoscent. Præterea nego, & ex cognoscendi principio primo probo, privationem non esse generationis principium. Nam simul esset & non esset, esset cum operaretur, non esset cum nunquam existeret. In instanti mutationis concurrere terminum à quo, & terminum ad quem, absurdum est statuere. Sic enim idem simul erit & non erit. Concedit Mendoza, in uno instanti reali, formam & ejus privationem non posse componi. Qværo quando datur privatio? non in generatione, quia in hac forma datur, non ante generationem, quia tunc forma adesse non debet, ergo nec privatio. Ante generationem non nisi remota adest potentia, at privatio connotat proximam, proxima potentia habetur pro actu. Eam esse principium generationis eodem instanti, quo primum est generatio, & tamen non existere dicit Mendoza. Sed si tunc non existit, quando existet? si nunquam, quid de re nibilis laboramus. Clariſſ. Sperling: Defens. Synops. p. 162.

¶ II ¶

THESES VIII.

Videtur igitur vanus qui negat, & stolidus qui impugnat hæc argumenta ex intimis naturæ recessibus desumpta ; quapropter contrariæ sententiæ adhærentes & falsæ faventes, falsitatis & absurditatis arguuntur haud minimæ, cum non ens pro principio venditent, & non enti affectiones tribuant. Assensu licet excipiatur sententia Scaligeri dicentis : formam requirere materiam apparatam ; inde tamen nihil subsidiū habent adversarii : quia nulla consequentia à materia apparata, ad privationem, concedant licet omnes , materiam requiri dispositam, sed quid hoc ad privationem ? quæ potentiam proximam ad formam educendam infert. Inter Autores esse discrepantiam in eo, cui effective dispositio sit adscribenda. Alii cum Scaligero adscribunt formæ rei generandæ , quod ipsa suam materiam disponat, sui domicilii architecta sit, quidam adscribunt generanti. Hi posteriores rectius sentire vindentur, quia Dispositio generationem præcedere debet , quia forma sibi convenientem materiam requirit : nam alia forma, aliam materiam postulat. Non quælibet forma, quamlibet informat materiam ; utpote forma Muscæ , nequit informare materiam Leonis. Dicant licet, forma est instar Regis non parantis sibi thronum, sed paratum occupantis : verum confunditur generatio inchoata cum consummata. Generans semen perficere tenetur, cum ex imperfecto & malè cocto semine nihil fiat. Sic sua perficiunt semina plantæ, sua animalia. Suum agit generans disponendo ac perficiendo semina: suum etiam forma generatione producta, formando è semine corpus. Factâ enim semenis separatione, non est in potestate genitoris semen: imo perire solet genitor, superesse & elaborari semen.

THESE: IX.

Expositis hactenus & in apricum productis, aliorum de privatione sententiis, & scitu necessariis & observatione dignis,

mihi incurabit, maximâ quâ fieri potest brevitate, pro modu-
 lo virium, veram de ortu formarum, indigitare sententiam,
 & propriam, quamvis tenuem & minus exactam ingenii lan-
 cem appendere, magis observata veri, quam viri alicujus au-
 toritate. Formæ tam immateriales, quam materiales in ma-
 teria, non ex materia fiunt; quamvis objiciant: Si ex seini-
 nis materia non fiant, sequitur illas ex nihilo fieri & per con-
 sequens creari. Assensu excipiuntur dicta dicentium & sta-
 tuentium, quod ex nihilo negativo fiant, & non ex nihilo pri-
 vativo. Qvia tum anima Leonis &c. post resolutionem à cor-
 pore abiret in privationem, & sic cum esse desineret, esse in-
 ciperet, & cum moreretur, oriretur. Ut non ex materiæ sub-
 stantia, qvemadmodum dictum, ita non ex materiæ potentia,
 quod hoc argumento fiet evictum. Potentia materiæ , aut
 est substantia aut accidens, non substantia ergo accidens, si hoc
 absurdum est statuere, unum numero accidens, posse produ-
 cere substantiam, cum huic operi non sufficient mille; crea-
 tio tamen inferenda non est, cum ex termino à quo, natura
 rei æstimanda non sit. Creatio est actio Dei, quâ virtute pro-
 priâ & infinitâ, producit substantiam, nunc quidem ex nihi-
 lo, nunc ex aliquo. Generatio est actio naturæ , quâ virtute
 communicatâ & finitâ sibi similia gignit, nunc ex aliquo, re-
 spectu totius ; nunc ex nihilo, respectu formæ. Formæ enim,
 non danda materia ex quâ, alias corpus & compositum erit.
 Inter ens & non ens infinita est quidem distantia, non positi-
 va sed negativa; nam in nullo habent convenientiam: Nihilum
 non transmурatur in aliquid : sed forma quæ antea nihil fue-
 rat, aliquid fit per generationem. Dicunt non dependet ani-
 ma humana à corpore in operari, nec in esse, ergo nec in fi-
 eri. *Dicimus nos, nostra anima potest esse sine materia: sed sine ma-*
teria fieri nequit, cum semen medium propagationis sit, Cl. Sperl. Ex-
 ercit. p. 119. Multi sunt, qui materiam ad formas spectare
 dicunt,

dicunt, & quod aliò modo ad corpora spectet materia, aliò modo ad formas; ad illa ut materia compositionis & pars essentialis constituens, ad has utpote præcipue materiales, ut subjectum eductionis & simplicis productionis. Hoc propterea fieri dicunt, ne cogantur dicere formas fieri ex nihilo. Huic falso accedit hoc absurdum, quod formæ sint corpora, cum ipsis tribuatur materia generationis, materiam generationis assignans formis, necessum habet materiam constitutionis ipsis tribuere, & sic forma sit corpus, sit compositum. Formæ materiales ad suum esse materiam requirunt, à quâ in fieri, esse & operari dependent. Eò eos adegit error, de eductione formarum, ut ad res quasvis traxerint materiam. Formæ materiales sic dictæ, quia medium obtinent naturam inter spiritum & corpus, materiam in quâ requirunt, non ex quâ, seu ad essentiam non requirunt materiam, sed ad existentiam. Sola corpora habent materiam ex quâ, non formæ, non accidentia.

THESES X.

Doctorum ductum sequens, principia duo interna materiam & formam, totidemq; externa, efficientem & finem statui supra, nunc exigente connexione ordinis, relictis ambagibus, rectò progrediar tramite, & ad metam præfixam accessum faciam propiorem, indigitans diversas Philosophorum de principiis rerum sententias. In quibus recensendis & censendis, valdè sudat Aristoteles lib. I. Physic. c. 2. quidam unum vel immobile infinitum, ut Melissus: vel mobile finitum ut Heraclitus ignem: Thales Milesius aquam: Diogenes aërem: Hesiodus terram: Anaximander vaporem statuerunt. Aliqui plura principia ut Democritus & Epicurus, qui atomos rerum principia statuisse dicuntur. Item Anaxagoras planè generare diversa & contraria posuit principia: vel finita principia ut Parmenides ignem & aquam: Plato Deum, Ideam & Materiam,

riam: Empedocles quatvorelementa. Cartesiani autem principia, hisce versiculis comprehendunt: Mens, Mensura, quies, motus, positura, Figura; sunt cum materia, cunctarum exordia rerum. Unum numero principium esse nequit, alias vel omnia corpora essent unum, vel una eademque qualitas, non itaque unum principiū tantum erit, sed plura, ergo vel finita vel infinita, Infir ita esse non possunt, cum nullum corpus infinitū sit, & proinde ex infinitis numero principiis constare nequit. Qvin si infinita numero principia sint, quomodo quæso ex iis fieri queat demonstratio? cum infinita numero non cognoscantur; nec ergo numero sunt infinita. Relinquitur ergo quod quatuor sint principia. Exemplo sit statua, quæ proponitur, tanquam effectum producendum. Ut producatur, requiritur primo artifex, non potuisset æs illud, in habitum statuæ figurari, ni accessissent peritæ manus. Requiritur deinde materia, ipsum nimirum æs: nunquam enim facta esset statua, nisi fuissest id, ex quo funderetur. Præterea huic statuæ forma accedere debet, alias statua, certum nomen accipere non potuisset, nisi certa facies, ei impressa fuissest. Nec qvarta causa deest, faciendi propositum, nisi enim hoc fuissest, statua facta non esset. Qvomodo enim fecisset Artifex, nisi causa adfuissest, quæ ipsum invitabat, invitavit autem vel pecunia, si venditus statuam fabricaverit: vel gloria, si laboraverit in nominis immortalitatem, vel Religio, si donum templo paraverit; omnia igitur corpora & naturalia & artificialia quatvore agnoscunt causas. Licet Plato causam exemplarem, tanquam ab effidente distinctam excogitaverit, non tamen potest novum causarum genus constituere, non enim ab exemplari causa, nova vis agendi proficilcitur, sed causa efficiens in agendo per eam determinatur.

Prælibatis & trāditis, ad falsæ sententiæ refutationem spe-
ctantibus, subjungo veram definitionem, scopo propo-
sito congruam, & proprius me ad meum accingo propositum;
aliorum a vero deviantium sententias cæteras omittens, bre-
vitatilans & curtæ supellestilis recordans; cum multorum,
& etiam bonorum sint mores sequi Autores, quapropter
vestigiis doctorum, iter monstrantium inhæreo, & hanc
definitionem, è Clarissimo Sperlingio desumptam pono. Cau-
ſæ corporis naturalis sunt principia, qvæ in esse illius in-
fluunt. Observandum est, quod contra hanc definitionem
insurgant haud infimi commatis viri dicentes: universale
non habet causas, corpus naturale est universale, E. Sed hoc
dubium in fūnum abit, cum distinguitur inter universale ma-
terialiter & formaliter sumptum. Hoc modo universalia non
agunt neq; patiuntur, illo modo & actiones & passiones, affe-
ctiones & causas habent. Hoc si procederet, de tota Physica
actum esset. Animal est universale, ergo non habet Causas.
Mistum est universale, Ergo non habet causas. Uni-
versalia eo modo, quo sunt in rebus, Causas habent. Quo-
modo vero sunt in rebus? materialiter, non formaliter; à sin-
gularibus enim separata non sunt. vide Defension: Synops:
Sperl. Physica enim non considerat res naturales, quatenus sunt
singulares; sed quatenus universalis ratione, menti objiciuntur:
Physicus enim à singularibus, beneficō mentis abstrahit uni-
versalia & necessaria theorematum, quæ colligit & revocat ad
rationem scientiæ.

THESES XII.

In explicatione datæ definitionis, ex consulto breviores du-
cendæ sunt lineæ. Nam hæc proposita brevitas, non sinit mul-
ta enumerare. Sumitur vero hic definitum, non latissimè &
sub momento primo, sed pressius & sub momento secundo.

Non

Non omnis causa latitudo hic evolvenda, sed contractio ad corpus naturale instituenda. Institution: Sperl: Causæ secundum diversum considerandi modum, ad diversas disciplinas optimè possunt referri. Logicus agit de causis, quatenus veniunt considerandæ *vocationes*. intentionaliter, notionaliter & faciunt ad syllogismum procudendum, & comprimis apodicticum: Metaphysicus prout sunt affectiones entis, quomodo ens dividitur in causam & causatum. Physicus deniq; prout sunt principia corporis naturalis. Generis loco ponitur principium, quæ vox latius patet, quam causa, quod vel exemplo puncti patet, quod quidem lineæ principium non tamen causa est. Differentiam, influxus in esse corporis naturalis exhibet; qui omnibus causis competit. Licet efficiens *κατ' εξοχήν* agere dicatur, sola tamen effectum producere nequit. Cæteræ namq; revera in esse effecti etiam influunt. Quæ vero circa causæ Etymologiam & Homonymiam veniunt observanda, observata videre licet apud Scheibl: lib. I. c. 22. t. 2.

THESIS XIII.

Examinatâ pro modulo ingenii, causarum definitione, concretudo bonæ methodi lege comprobata ut observetur, definitionem excipit Divisio, quâ causæ dividuntur in internas & externas. Nam efficiens & finis agunt extra essentiam manendo: materia & forma intrinsecè componendo. Notandum τὸ internum & externum, hic non sumi ratione subjecti, sed ratione essentiæ. Internæ ergo causæ sunt, quæ essentiam effecti ingrediuntur. Externæ quæ effectum extrinsecus producunt, ipsam vero essentiam non ingrediuntur. Internæ concurrunt ratione constitutionis, & ad intra, ut corpus sit, externe ratione productionis, ut corpus fiat. Modus autem qvō substantia intret substantiam fermè latet, sæpe enim Physicorum atria, hisce personant querelis, quod res naturales, multis obsitæ sint difficultatibus, nam in multis luctamur cum inscitia;

scitia; qvæ in intellectu hœret nostro, & imperio ita est potita, ut vix pusillas quasdam flammulas, velut in carbone igniculos reliquerit. Divisionem principiorum in constitutiva & transmutativa, falso fundamento superstructam non agnosco, licet illa sententia, non in biviis aut compitis, ut ajunt, nata sit, sed in summorum philosophorum tricliniis inventa legatur.

THESES XIV.

Cum corpus sit substantia materia & forma constans, haud alienum puto, si aliquid, de principiis internis separatum dicam, horum enim cognitio vocatur solida sapientia, illorum verò ignorantia stolida vicissim dementia. Videmus quod magna ludat industria, tota rerum natura, in efformanda tantarum discrepantia; quippè incredibili voluptatis gustu, mentes sensusq; reficit nostros, rerum diversitas; ut nulla fermè prudentia, nulla facundia ritè explicare valeat, singularum rerum vires & operationes, ab ipsa forma prodentes. Materia quamvis sit principium passivum. Ordine tamen naturæ, primum sibi vendicat locum, cum sit causa interna, ex qua corpus naturale constituitur. Ejus Etymologiam mitto, cum homonymia majori observatione sit digna. Nonnunquam hac voce utimur, quando aliquid indeterminatum notare volumus. Sic genus interdum appellatur materia, quia natura generis indifferens est: Sic rem consideratam alicujus disciplinæ, exprimus per materiale, quod per formale, hoc est considerandi modum restringitur. Materia sumitur vel 1. subjectivæ; pro materia in quâ 2. vel objectivæ pro materia circa quam. vel 3 constitutive pro materia ex qua. Ita sumpta materia est principium internum pars rei constitutæ. Hæc ergo ultima acceptio nostro arridet palato. Pro synonymis ulla, elementum, massa, habentur.

Definitioni subjungenda est Divisio in ipsa natura fundata; cum alia corpora sint simplicia, alia autem composita & ex minimis miscilibus conflata. Divisio igitur materiæ in simplicem & compositam est retinenda, quæ divisioni materiæ in primam & secundam minimè æqvipollit, quæ in Scholis Peripateticorum frequentatur, & pro materia prima Aristotelica, tanquam pro aris & focis pugnatur. Cum jam solitus sim de materia secunda quæ principium corporis naturalis audit, & nomine partis essentialis venit, cum nemine contendere gestio, sed principiorum filum sector, hoc loco, hanc inter cœteras pono sententiam, quam etsi multis rationibus non probem, eam tamen paucis stabiliam. α . nec simplex materia prima est: nec secunda semper composita est. β . Simplex materia nulli generationi, nulli corruptioni subjicitur. At Aristotelis materia prima est subjectum uniuscujusque generationis & corruptionis. Materia secunda juxta multorum confessionem Aristotelis sententiæ congruam in elementis est. Materia in elementis libera est ab omni mistione ratione sui & mistionem propter mista subit, ut ab illa corpora composita existant. Observandum est, quod elementa non considerantur absolute, cum vocentur materia mistorum, sed respectu ultimæ & specificæ formæ materia corporum sunt. Elementa absolute sumpta, ut species ad mundi integratem spectantes sunt, materia non sunt. Singulorum quidem corporum mistorum materias ex quatuor elementis igne, aëre, aqua, terra componi non probabile saltem est, sed fere certissimum, præsertim cum in hac sententiam inclinent eruditorum per plurimum placita: naturalis insuper ac artificialis corporum resolutio. Quibus accedit reæta ratio; Contempl: M. Celeberrimi Prof. Achrelii p. 5. elementa enim à natura ita sibi invicem connexa sunt in corporibus mistis ut unum sine altero consistere nequeat, unumq; sit semper

per fomentum alterius, adeo strictis amicitiae legibus, ut mundum potius perire necesse sit, quam ut unum alterius mutua opera destituatur. Suppono præterea nihil in rerum natura, regulariter desperdi sive ex elementis, sive ex vaporibus, exhalationibusque ex iis extractis, sed singula suis elementis restitui. Hoc pacto ex mari extrahuntur vaporess, qui paulò post condensati frigore; resoluti per pluvias, nives, grandines, pruinam, rorem, nebulam; iis elementis, unde extracti sunt restituuntur.

THESS. XVI.

Licet ingenii nostri imbecillitas tanta fit, ut quæ minima sunt, non facile animadvertamus, & tanta animi nostri angustia, ut quæ eximia & præclara sunt, ritè mentè comprehendere non valeamus: Ego tamen calatum extendo meum, ad ea, quæ meum concernunt inceptum, & ut inceptam institutioni telam pertexam, ariadnæo filo arrepto ea potissimum, quæ in difficiili Physicæ labyrintho conduntur, Deo adjuvante rimari Conabor. Forma igitur, cum sit res divina, superat fere omnem captum, nec in contemplationem sui, sensus exteriores admittit. Hæc singulas corporis partes penetrat, hæc corporis organa perficit, hæc ejusdem membra format. Existentiam formarum a multis præclaris viris evictam omitto & definitionem hanc do. forma est causa interna, per quam corpus naturale constituitur. Quæ vox significationes habet varias, respectu disciplinarum in quibus tractatur. Nonnunquam ad plura vocem hanc extendimus, quando omnibus iis, quæ habent vim determinandi ac distingvendi eam tribuimus, & quidquid in definitionibus rerum, differentiæ loco adhibetur, formam dicimus. Sciendum præterea est, quod non intelligamus nec formam Metaphysicam, nec artificialem vel accidentalem, nec adsistentem, sed informantem & substantialem quæ à græcis dicitur σύνα, λόγος τῆς σύνας, ἐντελέχεια &c. quæ vocabula non tamen sunt per omnia ιδεαμένα.

THESS. XVII.

Divisionem formæ in genericam & specificam impugnant multi dicentes : *a.* forma terræ, forma aëris &c. sunt specificæ formæ. *b.* Si illæ formæ essent genericæ in homine & aliis mixtis, sequeretur quodaer, ignis, aqua, terra essent genericæ hominis forma. Verum dicit Clariss: Sperling, quod in hisce prolatis confundantur elementa extra mixtum considerata cum elementis in misto. Extra mixtum ultimæ & specificæ sunt elementorum formæ. Interim tamen minime negatur, sed calculus additur illorum sententiæ, qui easdem subordinatas vocant, cum in mistis superiores agnoscant formas utpote specificas. Generica, proprie forma non est, ait Celeberrimus D. Calov. Eneycl: p. 480. à forma enim petitur distinctio. At conceptus communis non distingvit; adeoque potius materiae respondet, quam formæ. Cum verbis brevem, scribere disputationem animus fuerit, hæc specialiora omitto, hisce prolatis clausulam & finem imponens & simul orans, cum tanta rerum vicissitudo sit, ut orientur, moriantur, crescant, decrescant corpora sublunaria cuncta, ut nos mortales, in hac mortalitate, mortalitatis sc̄epe immemores, omnem horam supremam cogitemus, & perpendamus quod nobis restet mori quibus contigit nasci. Jam igitur manu à tabula remota oculisq; in Cœlum sublatis, nihil restat, nisi ut summo & maximo naturæ Domino, principiorum principio, debitas persolvamus gratias, qui summus coeli, foli & sali Dominus, quidquid stelliarum lucet in cœlo, quidquid animalium repit vel graditur in solo, vel natat salo, id omne condidit in hominis voluntatem immensam, in Jucunditatem summam...

Cujus N omni H onor S it
in perpetua secula !!!

P̄eximie Dn. CAROLE H̄S̄R/

Sanioris Philosophiae Candidate probatissime, Amice fidissime!

Q̄ vi cupit ad summos sophiæ conscendere honores,

Affiduo libris nocte dieq̄ vacet:

Sedulus ingenuis studiis quando invigilabit,

Jugiter in Christo spem fidemq̄ locet.

CAROLUS H̄S̄R itidem, qvi scandit pulpita sacra,

A teneris Musas impiger excoluit.

Omnes nam sophiæ didicit hic sedulus artes,

Pollens in lingvis nec minus ille cluit,

Qvid sit principium rerum, quæ corpore constant,

Inqvirit promptè, suppeditante DEO.

Sic studium seqvitur virtus, sic gloria magna

Virtutem seqvitur, qvam comitatur honos.

A studiis igitur velut hunc nec dira voluptas,

Nec labor abstraxit, præmia digna capit.

Gratulor, & voveo divinum numen adorans,

CAROLE sis patrii stella corusca soli !

Incolumis vireas, videoas & Nestoris annos !

Sisque memor fratris, qui tibi semper ero.

MAGNUS UΛΩΝ/

Regius Beneficiarius.

C astalios fontes hic exaurire laborat

A onidum CAROLUS, quod pagina monstrat abunde

R ecte animum exercet damnet quem vix Rhadamanthus :

O ceanum fulcat sophiæ conanime multo.

L ethiferas fauces claudat Limnoria Sacra !

U t feriat metam, qvam discipit, annue cœlum !

S ic sileant obtrectatores ; ergo valeto !!

N ICOLAUS H̄S̄R

Juris Studiofus.

Veeres certum & honorificum assignavisse, magna cura
diligentiaq; studiis in vigilansibus suis, maxime patet, ut absq;
murmure & impedimento bonis arribus, operam darent, recte iustifico
iste mos invictus, potestq; hoc moda, si ritè perpendatur, explicari,
primum namq; amant Musæ loca solitaria, deinde verò resocillatio
& recreatio, membris assidus labore asfagiata non deneganda, si
modus & medium concum conservatur, sin autem minus neuerum ho-
rum Musis proficuum est. Tu cl. rissime On. Card. agotibinotus, tu-
isq; consiliis adiutori per annos huc loca exactior de ce certam spem
habui, quod honorem studiorum cum officiis dulium lignum, jam can-
dem cum lenile suspiriis urte ossis, quippe quia campus matutinum
observasti, vespertinus minime negligisti, locum Musis aptum assi-
gnasti, officios laborisq; dilectioni rura sua studia eratisti, euusq;
studioris aliorum numeris plurimi adiuvasti; quapropter ego jam ita-
bi gratulator mihig, gaudeo; versus hoc addens, ut Deus T.O.M pro-
speram vitam, ac felicem reditum in posterum largiri velit, quo
possit tibi ipsi, Tuus in hunc benè vivere & recte valere.

LAURENTIUS 23. EDITION.

Qui celsum cupiat culmen contingere Pindi,
Qui studiis aveat digna brabecia suis,
Musis in vigilet, Virtutis sit quoq; cultor:

Qua mens hacce tenet terque qvaterque sapit.
Hec Tu, mi Fautor, toto sub pectore versas
Præsens discursus quod docet & retagit.

Quamvis paupertas Te presserit, urserit atq;
Non defecisti pondere sub nimio.

Sed gnoniam Musis servis, igitur quoq; pallas.
Confossum pergit cingere flore caput.

Gratulor ac vobeo velis ut Regnator Olympi

Per rapidas undas, per dubiasq; vias,
Ad patrias oras Te nunc deducere fauste!

Sic potet ex animo, qui Tuus est & erit

H. B.

